

ПЕРВИННА МЕДИЧНА ДОПОМОГА

Том 2

**Поліпрофільні питання у загальній
лікарській практиці**

За редакцією д-ра мед. наук, професора Л. С. Бабінець

4-те видання, виправлене і доповнене

**Видавництво «Магнолія 2006»
Львів 2024**

УДК 614.23; 616-01/-09
П26

Авторський колектив:

Бабінець Л. С., Шкробот С. І., Венгер О. П., Ковалик П. В., Корнага С. І., Салій З. В., Боровик І. О., Боцюк Н. Є., Воронцов О. О., Корильчук Н. І., Мігенько Б. О., Творко В. М., Ясній О. Р., Рябокониць С. С., Ковалик А. П., Марченкова Н. О., Мисула Ю. І., Сас Л. М., Корильчук Т. Б., Швед А. М.

Рецензенти:

завідувач кафедри сімейної та амбулаторно-поліклінічної допомоги НМАПО імені П. Л. Шупика д-р мед. наук, **проф. Л. Ф. Матюха**;

завідувач кафедри терапії та сімейної медицини ННІ Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України д-р мед. наук, **проф. М. В. Гребеник**

П26 **Первинна медична допомога** : посібник : у 2 т. / Л. С. Бабінець, С. І. Шкробот, та ін. ; за ред. Л. С. Бабінець. – 4-те вид., випр. і доповн.– Львів : «Магнолія 2006», 2024. – Т. 2 : Поліпрофільні питання у загальній лікарській практиці. – 424 с.

ISBN 978-617-574-157-3

У посібнику викладена найновіша інформація щодо організаційних аспектів надання медичної допомоги у світлі реформи системи охорони здоров'я України на засадах пріоритету первинної медичної допомоги, а також висвітлено актуальність введення у практику ПМД електронної системи E-Health, Міжнародної класифікації симптомів і проблем ICD-2. Посібник є мультидисциплінарним, у ньому зібрана інформація щодо найчастіших синдромів і нозологій внутрішньої медицини, загальної хірургії, отоларингології, урології, неврології, психіатрії, акушерства і гінекології, офтальмології, шкірних хвороб і венерології, травматології, фтизіатрії, педіатрії.

Видання буде корисним для лікарів загальної практики – сімейної медицини, дільничних терапевтів, педіатрів, лікарів інших спеціальностей, а також для студентів старших курсів та інтернів.

УДК 614.23; 616-01/-09

*Розглянуто і погоджено Правлінням Української асоціації сімейної медицини.
Протокол № 1/2019 від 07.06.2019*

ISBN 978-617-574-157-3

© Бабінець Л. С., Шкробот С. І., Венгер О. П. та ін., 2024

© «Магнолія 2006», 2024

Авторський колектив:

Бабінець Лілія Степанівна, доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри первинної медико-санітарної допомоги та загальної практики – сімейної медицини Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України;

Шкробот Світлана Іванівна, доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри неврології Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України;

Венгер Олена Петрівна, доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри психіатрії, наркології та медичної психології Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України;

Ковалик Петро Васильович, доктор медичних наук, професор кафедри отоларингології та офтальмології Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України;

Корнага Світлана Іванівна, доктор медичних наук, професор кафедри пропедевтики внутрішньої медицини та фтизіатрії Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України;

Салій Зоя Василівна, доктор медичних наук, доцент кафедри неврології Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України;

Боровик Ірина Олегівна, кандидат медичних наук, доцент кафедри первинної медико-санітарної допомоги та загальної практики – сімейної медицини Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України;

Боцюк Наталія Євгенівна, кандидат медичних наук, доцент кафедри первинної медико-санітарної допомоги та загальної практики – сімейної медицини Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України;

Воронцов Олександр Олександрович, кандидат медичних наук, доцент кафедри первинної медико-санітарної допомоги та загальної практики – сімейної медицини Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України;

Корильчук Неоніла Іванівна, кандидат медичних наук, доцент кафедри первинної медико-санітарної допомоги та загальної практики – сімейної медицини Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України;

Мігенько Богдан Орестович, кандидат медичних наук, доцент кафедри первинної медико-санітарної допомоги та загальної практики – сімейної медицини Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України;

Творко Вадим Михайлович, кандидат медичних наук, доцент кафедри первинної медико-санітарної допомоги та загальної практики – сімейної медицини Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України;

Ясній Оксана Романівна, кандидат медичних наук, доцент кафедри первинної медико-санітарної допомоги та загальної практики – сімейної медицини Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України;

Рябокони́ Світлана Степанівна, кандидат медичних наук, асистент кафедри первинної медико-санітарної допомоги та загальної практики – сімейної медицини Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України;

Ковалик Андрій Петрович, кандидат медичних наук, доцент кафедри отоларингології та офтальмології Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України;

Марченкова Наталія Олексіївна, кандидат медичних наук, доцент кафедри травматології та ортопедії з військово-польовою хірургією Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України;

Мисула Юрій Ігорович, кандидат медичних наук, доцент кафедри психіатрії, наркології та медичної психології Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України;

Сас Леся Михайлівна, кандидат медичних наук, доцент кафедри психіатрії, наркології та медичної психології Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України;

Корильчук Тарас Богданович, кандидат медичних наук, уролог, лікар вищої категорії Тернопільської університетської лікарні;

Швед Андрій Миколайович, кандидат медичних наук, офтальмохірург, лікар вищої категорії, головний лікар «Клініки мікрохірургії ока «Медікус».

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 7. ТУБЕРКУЛЬОЗ (Корнага С. І.)	9
7.1. ЕТІОЛОГІЯ І ПАТОГЕНЕЗ	9
7.2. КЛІНІЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ	10
7.3. КЛІНІЧНІ ФОРМИ ТУБЕРКУЛЬОЗУ	17
7.4. ДІАГНОСТИКА ТУБЕРКУЛЬОЗУ	26
7.4.1. Методика обстеження хворого на туберкульоз	28
7.4.2. Туберкулінодіагностика	31
7.5. УСКЛАДНЕННЯ ТУБЕРКУЛЬОЗУ	34
7.5.1. Легеневі кровохаркання і кровотечі	34
7.5.2. Спонтанний пневмоторакс	36
7.6. ЛІКУВАННЯ ТУБЕРКУЛЬОЗУ	38
7.6.1. Роль загальнолікарняної мережі в боротьбі з туберкульозом	38
7.6.2. Принципи лікування хворих на туберкульоз	39
7.6.3. Амбулаторне лікування туберкульозу	40
7.6.4. Хіміотерапія туберкульозу	40
7.6.5. Хірургічні методи лікування туберкульозу	43
7.7. ПРОФІЛАКТИКА	45
7.7.1. Соціальна профілактика.....	45
7.7.2. Санітарна профілактика	46
7.7.3. Специфічна профілактика	49
7.7.4. Хіміопроділактика	50
7.8. САНИТАРНО-ОСВІТНЯ РОБОТА	51
7.9. ЕКСПЕРТИЗА НЕПРАЦЕЗДАТНОСТІ	52
7.10. РЕАБІЛІТАЦІЯ ХВОРИХ НА ТУБЕРКУЛЬОЗ.....	53
РОЗДІЛ 8. ОФТАЛЬМОЛОГІЯ (Швед А. М.)	55
8.1. ЯЧМІНЬ	55
8.2. ХАЛАЗІОН	56
8.3. КСАНТЕЛАЗМА	57
8.4. БЛЕФАРИТ	57
8.5. ФУРУНКУЛ	58
8.6. АБСЦЕС ПОВІКИ	59
8.7. НЕІНФЕКЦІЙНІ ДЕРМАТОЗИ ПОВІК	60
8.8. КОНТАГІОЗНИЙ МОЛЮСК	61
8.9. ДАКРІОАДЕНІТ ГОСТРИЙ	62
8.10. ДАКРІОАДЕНІТ ХРОНІЧНИЙ	62
8.11. ДАКРІОЦИСТИТ ГОСТРИЙ	64
8.12. ДАКРІОЦИСТИТ ХРОНІЧНИЙ	65
8.13. СУХЕ ОКО	65
8.14. ЕПІФОРА	66
8.15. КОН'ЮНКТИВИТ ГОСТРИЙ	67
8.16. КОН'ЮНКТИВИТ ХРОНІЧНИЙ	69
8.17. СУБКОН'ЮНКТИВАЛЬНИЙ КРОВОВИЛИВ	70
8.18. ЕПІСКЛЕРИТ	71
8.19. СКЛЕРИТ	72

8.20. ГЕРПЕТИЧНИЙ КЕРАТИТ (КЕРАТИТ ПРИ <i>HERPES ZOSTER</i>)	73
8.21. ПОВЕРХНЕВИЙ КЕРАТИТ (ПОВЕРХНЕВИЙ КЕРАТИТ ТАЙГЕСОНА, ФОТОКЕРАТИТ, СНІЖНА СЛІПОТА, СМУЖКУВАТИЙ, НИТЧАСТИЙ КЕРАТИТ)	74
8.22. КЕРАТОКОН'ЮНКТИВІТ (ФЛІКТЕНУЛЬОЗ, ВЕРХНІЙ ЛІМБІЧНИЙ КЕРАТОКОН'ЮНКТИВІТ)	76
8.23. СУХИЙ КЕРАТОКОН'ЮНКТИВІТ	77
8.24. ІРИДОЦИКЛІТ (ІРИТ, ІРИДОЦИКЛІТ, УВЕЇТ)	78
8.25. КАТАРАКТА	79
8.26. ГІПЕРТЕНЗИВНА РЕТИНОПАТІЯ	81
8.27. ПІДОЗРА НА ГЛАУКОМУ	81
8.28. ПЕРВИННА ВІДКРИТОКУТОВА ГЛАУКОМА	83
8.29. ПЕРВИННА ЗАКРИТОКУТОВА ГЛАУКОМА	86
8.30. ВТОРИННА ГЛАУКОМА ВНАСЛІДОК ТРАВМУВАННЯ ОКА (ГІФЕМА, РЕЦЕСІЯ КУТА ПЕРЕДНЬОЇ КАМЕРИ, ЗМІЩЕННЯ ТА УШКОДЖЕННЯ КРИШТАЛИКА, ФАКОЛІТИЧНА)	89

РОЗДІЛ 9. ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГІЯ (Ковалик А. П., Ковалик П. В.)..... 91

9.1. ЗАХВОРЮВАННЯ НОСА І ПРИНОСОВИХ ПАЗУХ.....	91
9.1.1. Гострий нежить.....	91
9.1.2. Хронічний риніт (нежить)	93
9.1.3. Носові кровотечі.....	95
9.1.4. Травми носа	96
9.1.5. Деформація перегородки носа	98
9.1.6. Гострі синуїти.....	100
9.1.7. Хронічні синуїти	102
9.2. ЗАХВОРЮВАННЯ ГОРЛА.....	103
9.2.1. Гострий фарингіт.....	103
9.2.2. Хронічний фарингіт.....	104
9.2.3. Ангіни.....	106
9.2.4. Паратонзиллярний абсцес	109
9.2.5. Заглотковий абсцес	110
9.2.6. Парафарингеальний абсцес.....	112
9.2.7. Хронічний тонзиліт	113
9.3. ЗАХВОРЮВАННЯ ГОРТАНІ	114
9.3.1. Гострий ларингіт	114
9.3.2. Хронічний ларингіт	115
9.3.3. Стеноз гортані	117
9.4. ЗАХВОРЮВАННЯ ВУХА.....	118
9.4.1. Перихондрит вухної раковини	118
9.4.2. Фурункул зовнішнього слухового ходу (обмежений зовнішній отит)	120
9.4.3. Дифузне запалення зовнішнього слухового ходу (зовнішній дифузний отит).....	121
9.4.4. Відмороження вухної раковини.....	122
9.4.5. Гострий гнійний середній отит.....	123
9.4.6. Хронічний гнійний середній отит	125

.....	
РОЗДІЛ 10. ЗАГАЛЬНА ХІРУРГІЯ (Мігенько Б. О., Бабінець Л. С.)	128
10.1. ГНІЙНА ХІРУРГІЯ В ПРАКТИЦІ ЛІКАРЯ ЗАГАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ – СІМЕЙНОЇ МЕДИЦИНИ	128
10.2. РАНИ	143
10.3. ГРИЖІ ЧЕРЕВНОЇ СТІНКИ	148
10.4. ЗАХВОРЮВАННЯ ШЛУНКА ТА ДВАНАДЦЯТИПАЛОЇ КИШКИ	151
10.5. ХРОНІЧНИЙ ХОЛЕЦИСТИТ. ЖОВЧНОКАМ'ЯНА ХВОРОБА	158
10.6. ЗАХВОРЮВАННЯ ТОНКОЇ ТА ТОВСТОЇ КИШОК	159
10.7. ЗАХВОРЮВАННЯ ПРЯМОЇ КИШКИ	165
10.8. ЗАХВОРЮВАННЯ МАГІСТРАЛЬНИХ СУДИН	175
10.9. ГОСТРІ ХІРУРГІЧНІ ЗАХВОРЮВАННЯ ОРГАНІВ ЧЕРЕВНОЇ ПОРОЖНИНИ	188
10.10. ДОБРОЯКІСНІ ПУХЛИНИ	210
10.11. ЗЛОЯКІСНІ ПУХЛИНИ ШКІРИ	215
РОЗДІЛ 11. УРОЛОГІЯ (Корильчук Т. Б., Корильчук Н. І.)	219
11.1. НЕСПЕЦИФІЧНІ ЗАПАЛЬНІ ПРОЦЕСИ ОРГАНІВ СЕЧОСТАТЕВОЇ СИСТЕМИ	219
11.2. СЕЧОКАМ'ЯНА ХВОРОБА	224
11.3. ДОБРОЯКІСНА ГІПЕРПЛАЗІЯ ПЕРЕДМІХУРОВОЇ ЗАЛОЗИ	227
РОЗДІЛ 12. ТРАВМАТОЛОГІЯ (Марченкова Н. О., Рябокони С. С., Творко В. М.)	232
12.1. ТРАВМИ	232
12.2. ЗАКРИТІ ТРАВМИ М'ЯКИХ ТКАНИН ТА КІСТОК	236
12.3. ФОРМУВАННЯ НИЖНІХ КІНЦІВОК У ПРОЦЕСІ РОСТУ ТА ЇХ ДЕФОРМАЦІЇ	240
12.4. ДИСПЛАЗІЯ КУЛЬШОВОГО СУГЛОБА Й УРОДЖЕНИЙ ВИВИХ СТЕГНА	244
12.5. КРИВОШИЯ	245
12.6. ДЕФОРМАЦІЇ ХРЕБТА І ГРУДНОЇ КЛІТКИ	246
12.7. ОСТЕОХОНДРОПАТІЇ	248
12.8. ЗАХВОРЮВАННЯ М'ЯКИХ ТКАНИН ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ	251
12.9. ТУНЕЛЬНІ СИНДРОМИ	254
РОЗДІЛ 13. НЕВРОЛОГІЯ (Шкробот С. І., Салій З. В.)	256
13.1. ЗАХВОРЮВАННЯ ПЕРИФЕРІЙНОЇ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ	256
13.2. ПОЛІНЕВРИТИ ТА ПОЛІНЕВРОПАТІЇ, НЕВРАЛГІЯ	261
13.3. НЕВРОЛОГІЧНІ ПРОЯВИ ОСТЕОХОНДРОЗУ ХРЕБТА	266
13.4. СУДИННІ ЗАХВОРЮВАННЯ ГОЛОВНОГО І СПИННОГО МОЗКУ	270
13.5. ПОРУШЕННЯ СПИННОМОЗКОВОГО КРОВООБІГУ	292
РОЗДІЛ 14. ПСИХІАТРІЯ І НАРКОЛОГІЯ (Венгер О. П., Сас Л. М., Мисула Ю. І.)	297
14.1. ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ ДОПОМОГИ ПРИ ПСИХІЧНИХ РОЗЛАДАХ	297
14.2. БІПОЛЯРНИЙ АФЕКТИВНИЙ РОЗЛАД	300
14.3. ШИЗОФРЕНІЯ	302
14.4. АЛКОГОЛІЗМ	303
14.5. НАРКОМАНІЧНІ Й ТОКСИКОМАНІЧНІ РОЗЛАДИ	308
РОЗДІЛ 15. АКУШЕРСТВО ТА ГІНЕКОЛОГІЯ (Воронцов О. О., Боровик І. О.)	312
15.1. ДОПОЛОГОВЕ СПОСТЕРЕЖЕННЯ ТА МЕДИЧНА ДОПОМОГА ВАГІТНИМ В АМБУЛАТОРНИХ УМОВАХ	312
15.2. ПСИХОПРОФІЛАКТИЧНА ПІДГОТОВКА ВАГІТНИХ ЖІНОК ТА ПОДРУЖНИХ ПАР ДО ПАРТНЕРСЬКИХ ПОЛОГІВ	320

15.3. МЕДИКАМЕНТОЗНА ДОПОМОГА ВАГІТНИМ У ПРАКТИЦІ СІМЕЙНОГО ЛІКАРЯ.....	326
15.4. АКУШЕРСЬКО-ГІНЕКОЛОГІЧНА ПАТОЛОГІЯ	330
15.4.1. Аборт	330
15.4.2. Апоплексія яєчника	334
15.4.3. Позаматкова вагітність	336
15.4.4. Доброякісні гіперпластичні процеси матки	338
15.5. ПОРУШЕННЯ МЕНСТРУАЛЬНОЇ ФУНКЦІЇ	345
15.5.1. Аменорея	345
15.5.2. Альгодисменорея	348
15.5.3. Гіпоменструальний синдром	349
15.5.4. Гіперменструальний синдром	350
РОЗДІЛ 16. ДИТЯЧІ ХВОРОБИ (Боцюк Н. Є., Ясній О. Р.)	351
16.1. ОРГАНІЗАЦІЯ АМБУЛАТОРНОЇ ДОПОМОГИ ДИТЯЧОМУ НАСЕЛЕННЮ НА РІВНІ ПЕРВИННОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ	351
16.2. ЛІКУВАЛЬНО-ПРОФІЛАКТИЧНА ДОПОМОГА ДИТЯЧОМУ НАСЕЛЕННЮ НА РІВНІ ПЕРВИННОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ	353
16.2.1. Основи раціонального харчування дитини.....	353
16.2.2. Стратегія інтегрованого ведення хвороб дитячого віку в Україні.....	355
16.2.3. Бронхіти	365
16.2.4. Пневмонія	368
16.2.5. Хронічний гастродуоденіт.....	370
16.2.6. Функціональні розлади біліарного тракту.....	373
16.3. МЕДИЧНЕ СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ДІТЬМИ З ІНФЕКЦІЙНИМИ ЗАХВОРЮВАННЯМИ НА АМБУЛАТОРНОМУ ЕТАПІ	375
16.3.1. Основні клінічні синдроми при дитячих інфекційних хворобах	375
16.3.2. Ведення дітей з найбільш частими інфекційними захворюваннями на амбулаторному етапі	385
16.4. НЕВІДКЛАДНІ СТАНИ В ПЕДІАТРІЇ. ДОПОМОГА НА ДОГОСПІТАЛЬНОМУ ЕТАПІ	401
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	418

Навчальне видання

Первинна медична допомога

Том 2

Поліпрофільні питання у загальній лікарській практиці

3-тє видання, виправлене і доповнене

За редакцією д-ра мед. наук, проф. Л. С. Бабінець

Посібник

Формат 70×100/16. Папір друк. № 2. Гарнітура Myriad Pro.
Умовн. друк. арк. 34,45.

ПП «Магнолія 2006»
м. Львів-53, 79053, Україна, тел.+38050370195
e-mail: magnol06@lukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції:
серія ДК № 2534 від 21.06.2006 року, видане Державним комітетом інформаційної політики,
телебачення та радіомовлення України

Надруковано у друкарні видавництва «Магнолія 2006»